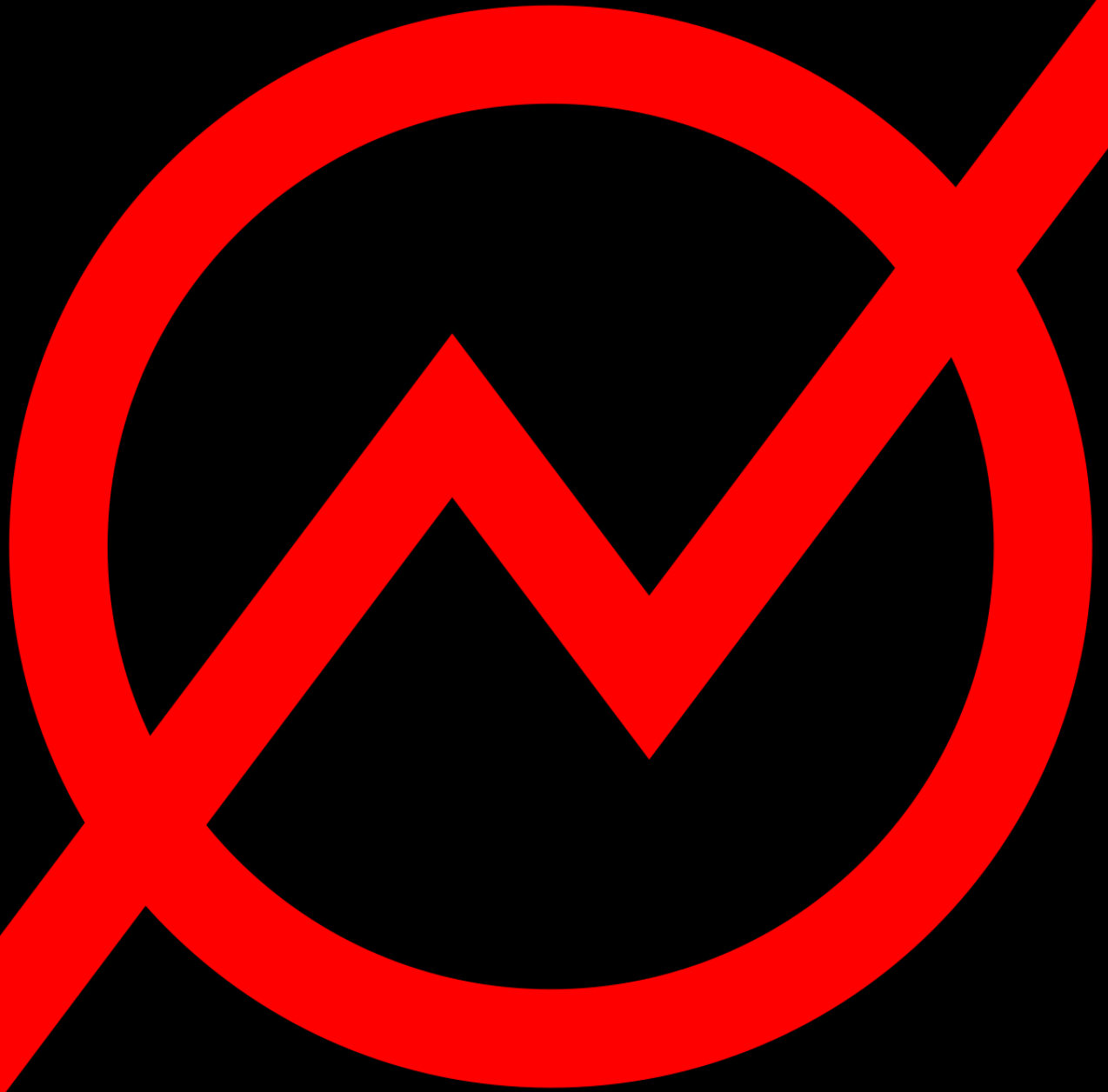

Efter BZ

Farvel til ungdomsoprøret

Anders Dræby

Anders Dræby

Efter BZ

Farvel til ungdomsoprøret

AARHUS UNIVERSITET

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Anders Dræby: *Efter BZ. Farvel til ungdomsoprøret*

Copyright © Anders Dræby

København og Aarhus 2017

Det Kgl. Bibliotek

**DET KGL.
BIBLIOTEK**
Royal Danish Library

AARHUS UNIVERSITET

ISBN: 978-87-7507-404-4
DOI: 10.7146/aul.222.162

Jagtvej 69, 2015, Foto: Anders Dræby

Our society is run by insane people for insane objectives. I think we're being run by maniacs for maniacal ends and I think I'm liable to be put away as insane for expressing that. That's what's insane about it

- John Lennon

When I was 5 years old, my mother always told me that happiness was the key to life. When I went to school, they asked me what I wanted to be when I grew up. I wrote down 'happy'. They told me I didn't understand the assignment, and I told them they didn't understand life

- John Lennon

You may say I'm a dreamer, but I'm not the only one. I hope someday you'll join us, and the world will be as one

- John Lennon

Indhold

Forord	7
Da "negermusikken" kom til Danmark	9
Efter BZ	14
Farvel til ungdomsoprøret	18
Rock'n'roll er død	23
Den sidste rock'n'roller	26
Efter den væbnede kamp	31
Venstreradikalt arkiv gemmer drømmene og fællesskabet	34
Interview med Hanse	39
Referencer	47

Forord

Den danske BZ-bevægelse udgjorde kulminationen på ungdomsoprøret, der på mange måder startede i 1940'erne. I dag er ungdomsoprøret definitivt forbi, og derfor er det interessant at se tilbage på. Tiden er blevet en anden, og tiden er ikke længere til oprør. Så hvordan ser oprøret ud fra 2017? Bogen indeholder en række mindre essays om ungdomsoprøret samt et par tekster om BZ-bevægelsen set fra vores tid.

Anders Dræby, Juli 2017

Protest ist, wenn ich sage, das und das paßt mir nicht.
Widerstand ist, wenn ich dafür Sorge, daß das, was mir nicht
paßt, nicht länger geschieht. Protest ist, wenn ich sage, ich
mache nicht mehr mit. Widerstand ist, wenn ich dafür Sorge,
daß alle andern auch nicht mehr mitmachen

~ Ulrike Marie Meinhof

One of the most difficult things is not to change society – but to
change yourself

~ Nelson Mandela

Da "negermusikken" kom til Danmark

Jazz is a good barometer of freedom (Duke Ellington)

Take it easy, boy boy

go to your home

smoke a cigar

Take it easy, boy boy

Let the others do the hard work for you... (Leo Mathiesen/Svend Hauberg, 1940)

Det er ikke ualmindeligt at forbinde ungdomsoprøret med 1960'erne. Med hippierne og med studenteroprøret. Ungdomsoprøret kom imidlertid til Danmark længe før 1968.

Min historie starter sådan set allerede i september 1925. Her er et 11-mand stort sort amerikanske orkester, Sam Woodings Chocolate Kiddies, på besøg i København og giver det danske publikum det første autentiske begreb om jazzmusik (Wiedemann 1972). Indtil besøget i 1925 er jazzen reelt mere omtalt end egentlig kendt i Danmark, og den nye og fængende rytmiske jazzmusik har i begyndelsen meget svære vilkår i den borgerlige danske kultur. Det dominerende Danmark opretholder nemlig stadig idealer om dannet klassisk musik, salmevers og fædrelandssange. Jazzen bliver derimod betragtet som et depraveret udtryk for de understående sorte amerikaneres naive og primitive kultur. Den udenlandsrejsende danske nobelpristager Johannes V. Jensen rapporterer allerede i 1906 til danskerne om den nye negermusik, som han kalder jazzen. I Politiken skriver Jensen malende om "de dansende Negermusikanter, der synger og stepper og skærer ansigter fra enhver scene i Amerika" (Jensen 1906). Jensen mener tilmed, at negrene måske udgør en højt begavet race med en særlig åre for musik, som stammer fra de vilde stammer i Afrika. Men uanset hvad, udgør jazzen dog en underlegen andethed i forhold til den civiliserede europæiske kulturtradition.

Jazzen har da også i et vist omfang sine rødder i de amerikanske slavers afrikanske musiktradition. I 1740 forbyder de amerikanske slavelove, at slaverne må bruge instrumenter. Derfor bliver slavernes religiøse sange endnu tættere knyttet til udviklingen af danse, som markerer rytmen og giver trinlyde fra sig. Ifølge Martha Graham er forbuddet medvirkende til, at den afroamerikanske musik og dans udvikler sig til et udtryk for identitet og frihed (Foulkes 2002: Ch. 1). Gradvist begynder den ekspressive sang, dans og musik at legemliggøre en eksistentielt manifestation af en kulturel identitet, der inkarnerer en frihedslængsel og skaber en særlig social samhørighed blandt afroamerikanerne. I årtierne efter den amerikanske borgerkrig bliver det sorte proletariat sammenblandet, og en lang række forskellige musikstilarter og kulturtraditioner møder hinanden. I kølvandet på den spansk-amerikanske krig i 1898 bliver en stor mængde aflagte militærinstrumenter tilgængelige for den afroamerikanske befolkning (Kirgiss 2004: 8). Midt i denne kulturelle smeltedigel tager jazzen form som en musikalsk kunstart, der med omdrejningspunkt i blæsere og slagtøj manifesterer en særegen livsform med en særlig etos. En ny eksistens- og kulturform, der blander elementer fra de tidligere slavers overlevering af afrikanske kulturtraditioner med en eksistentiel tilpasning til den nye amerikanske kultur og dens idealisering af frihed, lighed og lykke. Jazzmusikken udtrykker tilsvarende en modsatrettet stræben mod henholdsvis hjem og frigørelse, mellem form og improvisation. Jazzens afroamerikanske idé inkarnerer dermed et kulturelt og eksistentielt paradoks. I "The Souls of Black Folk" fra 1903 beskriver W. E. B. Du Bois da også netop den fundamentale dobbelthed mellem oprindelse og frigørelse i den afroamerikanske identitet og eksistensform (Bois 1903).

Jazzens inciterende improvisation og markante kropslige rytmik er ganske fremmed for den europæiske musiktradition. I mellemkrigstidens Danmark møder jazzen hovedsageligt åbenhed blandt de befolkningsgrupper, som er præget af kulturel radikalisme. Det vækker derimod ubehag og harme i brede dele af den danske

befolkning, da den kulturradikale Poul Henningsens sort-hvide dokumentarfilm "Danmark" fra 1935 er tilsat et jazzinspireret lydspor, som er komponeret af Bernhard Christensen.

I 1930'erne er det især swingmusikken, som bliver udbredt på danske danserestauranter. Swingkulturen er hovedsageligt populær blandt den mest fremadrettede og pulserende ungdom. Swingpjatterne er det tidligste klare eksempel på en moderne amerikansk inspireret ungdomskultur, og mange danske borgere er stærkt bekymrede over de unges vilde dans og eksotiske musikinteresse. I 1931 debutterer forfatteren Knud Sønderby med generationsromanen "Midt i en jazztid", der beskriver en frigjort ungdom, som kredser om sanselighed, erotik og melankoli (Sønderby 2002). Romanen vækker bestyrtelse blandt anmelderne fra de store aviser, der beskriver den som en rå bog, der er båret af en jazzelskende og whiskeydrikkende ungdom (Journow 2005).

Under den tyske besættelse af Danmark i første halvdel af 1940'erne opfatter nogle unge swingkulturen som en hyldest til det forbudte amerikanske og en protest mod besættelsesmagten. Leo Mathiesen og andre jazzinspirerede musikere nyder stor popularitet under krigen, og i 1944 går 8000 unge amok til to swingorkestre under et stort jazzstævne i KB-Hallen (Rix 2012). Den officielle nationalsocialistiske kulturpolitik har siden 1930'erne affærdiget jazzen som "niggermusik", og den tyske besættelsesmagt kalder swingkulturen for "negerdans" og "abemusik". De unge swingpjatters har en afslappet livsstil med tyksålede sko, uldsokker, store sweatre og ternede jakker, der udgør en urovækkende kontrast til nationalsocialisternes rankryggede og militante livsidealer. Det fører til flere sammenstød mellem besættelsesmagtens folk og de unge swingpjatters, hvoraf flere kommer til at spille en vigtig rolle i modstandskampen. Som hævn sprænger Shalburgkorpset dansestedet KB-hallen i luften den 18. juli 1944.

Efter krigen breder amerikansk populærkultur sig i Vesteuropa, og jazzen bliver rehabiliteret som en seriøs kunstform i Danmark. De fremspirende jazzklubber rundt omkring i Danmark er det første tegn på, at unge selv kan organisere sig som omdrejningspunkt for kulturelle strømninger og skabe en mere selvbevidst ungdomskultur. Samtidig breder modernismen sig for alvor som ny dominerende højkultur under indtryk af storbyernes stemninger, industrialiseringens fremmedgørelse og psykologiens afdækning af sjælelivet (Jensen 2006:III:1906). I den europæiske kultur bliver jazzens afroamerikanske blanding af hjemlængsel og frigørelsestrang omsat til et udtryk for det enkelte menneskes behov for at lede efter et nyt livsgrundlag og frigøre sig fra civilisationens omklamrende kontrol. "For musikerne er jazzen en mulighed for frigørelse, som deres forældre ikke har kunnet give dem. Man kan også kalde den et åndehul i en snæver, europæisk spændetrøje", udtaler jazzmusikeren Torben Ulrich til Alt for Damerne i 1955. Derfor bliver jazzen også hurtigt associeret med eksistentialismen, som breder sig fra Frankrig i 1940'erne og 1950'erne med Albert Camus og Jean-Paul Sartre i spidsen (Sartre 2005). Et oprør bliver sat i gang. Et oprør imod det normale, imod borgerskabet og imod forældregenerationens normer og værdier.

So long as they continued to work and breed, their other activities were without importance. Left to themselves, like cattle turned loose upon the plains of Argentina, they had reverted to a style of life that appeared to be natural to them, a sort of ancestral pattern... Heavy physical work, the care of home and children, petty quarrels with neighbors, films, football, beer and above all, gambling filled up the horizon of their minds. To keep them in control was not difficult

— George Orwell, 1984

Efter BZ

The only way to deal with an unfree world is to become so absolutely free that your very existence is an act of rebellion (Albert Camus)

Ungdomsoprøret starter sin vis allerede starter i 1940'erne. I et hvert tilfælde i Danmark. Her begynder en lille gruppe unge for alvor at tage den amerikanske jazzmusik til sig. I den mere vestlige udgave, swing. De unge swingpjatters klæder sig anderledes end deres forældre, de bruger deres egne ord og talemåder, og de er frem for alt til musik og dans, som deres forældre slet ikke forstår. Swingpjatterne kom til at repræsentere et frisind og en amerikanisering af kulturen, der var ny. Og som stod i modsætning til den meget konservative betoning af familien, pligten og fædrelandet. Derfor var det heller ikke mærkeligt, at swingpjatterne bragte sig i opposition til nazismen. Ikke mindst til den nazistiske besættelsesmagt i 1940'erne. Og en vis del af modstandsbevægelsen kom da også fra swingpjatter miljøet. Nazisterne kvitterede med at sprænge swingpjatternes tilholdssteder i luften. Glassalen i Tivoli og K. B. Hallen.

Jazzen vandt for alvor frem i 1950'erne. De unge fik deres egne jazzklubber, hvor forældrene ikke var inviteret. I midten af 1950'erne begyndte rock'n'roll så småt at titte frem, og mange unge tog musikken, tøjstilen og kulturen til sig. Men først i 1960'erne slog ungdomsoprøret igennem i en sådan grad, at man ligefrem begyndte at tale om et ungdomsoprør. I dag forbinder de fleste stadig ordet ungdomsoprør med årene 1967 og 1968. Og her slog den kulturelle omvæltning da også for alvor igennem. Selv om hippierne i virkeligheden talte en meget lille skare af mennesker, og selv om studenteroprøret ikke havde rod i den bredeste del af ungdommen.

Ungdomsoprøret kulminerer imidlertid først i 1970'erne og ikke mindst i 1980'erne. Her kommer det til en decideret konfrontation med det etablerede samfund. En række militante bevægelser vokser ud af studenteroprøret i 1970'erne. Ikke mindst Rote Armee Fraktion, Brigatte Rosse, Action Directe og andre små celler, der havde en vis opbakning i det venstreorienterede universitetsmiljø. Ved overgangen til 1980'erne opstår der en

større men mindre militant autonom bevægelse i flere europæiske lande, og slumstormerne bliver til husbesættelse. Ikke mindst i store europæiske byer som Berlin, Hamburg og Amsterdam. Og i London har de såkaldte squatters allerede længe udgjort en forholdsvis stor gruppe. De nye husbesættelse kan forstås som en international bevægelse, og de bruger et fælles symbol med en cirkel gennemboret af en N-formet lyn.

Efter nogle år kommer bevægelsen til Danmark og slår rod i København. BZ-bevægelsen er en realitet, ikke mindst efter en række besættelser omkring 1983. Allerede i 1980 er Byggeren blevet ryddet på Nørrebro, efter at den uautoriserede legeplads længe har udgjort et ånderum i den saneringsmodne bydel.

BZ bliver aldrig nogen stor bevægelse, men BZ får alligevel en væsentlig kulturel og social gennemslagskraft. Ikke alene får bz'ernes aktioner en betydelig plads i medierne. Ikke mindst fordi politiet konstant vælger at optrappe bekæmpelsen af dem. Og bz'erne svarer igen og udvikler langsomt nogen nær en decideret outlaw-mentalitet lige der i hjertet af den københavnske storby. De har i starten befolkningen med sig. Bz'erne er mest af alt et udtryk for en generel tidsånd, der udtrykker et besvær ved det småborgerlige og det gammeldags borgerskab. At være ung er at være politisk og gøre oprør, og det gør mange unge. Også selv om de ikke nødvendigvis flytter ind i besatte huse i København eller Aarhus. For oprøret er en nærmest integreret del af det velfærdssamfund, der har udviklet sig i efterkrigstiden. Der er blevet plads til demokrati og kritik i samfundet, kvinderne er kommet ud på arbejdsmarkedet, og seksualiteten holder op med at være noget, man skjuler bag nedrullede gardiner.

BZ handlede måske mere end andet om en kamp imod normalsamfundet. Det konforme og fremmedgørende samfund, som ikke bare blev repræsenteret af forældregenerationen. Men også af systemet – af politikerne, professorerne, embedsmændene og politiet. Da de gamle bz'erne fejrede 30-året for rydningen af det besatte hus i Ryesgade i september 1986, blev det netop påpeget, at BZ først og fremmest var en kamp imod normaliseringen.

Først i løbet af 1990'erne begynder tidsånden for alvor at ændre sig. Neoliberalismen og en ny form for konservatisme begynder at strømme ind over USA og Europa. Ikke mindst med den Europæiske Union, der skal sikre indre marked og frihandel på tværs af grænserne. Og da de sidste bz'ere igangsætter uroligheder den 18. maj 1993, på dagen for efter folkeafstemningen om Edinburgh-aftalen, ændrer tingene sig. Ikke bare skyder politiet mod demonstranterne, men selve bevægelsen bag demonstrationen er i forandring. Nu handler det om kampen imod globaliseringen, og den før så brede bz-bevægelse bliver for alvor til små autonome celler, der ikke har nogen forankring i besatte huse. De autonome har – noget sent – meldt deres ankomst i Danmark, og i starten har de en vis sympati i befolkningen. Eller rettere sagt har medierne og folkestemningen en vis antipati imod at politiet vælger at trække våbnene den 18. maj 1993. Det ændrer sig imidlertid gradvist, og sympatien kommer mere og mere over på politiets side. Ungdomsoprøret er ved at slutte.

Og i dag er ungdomsoprøret for alvor slut. Efter årtusindeskiftet vælter den neoliberale tankegang for alvor frem, og unge skal ikke længere gøre oprør. De skal for alvor gøre karriere og være med til at bære samfundets vækst. Der er ikke længere plads til ufaglærte og drønnerter i samfundet, og alle unge skal have en uddannelse og kompetenceudvikles.

Efterhånden begynder en ny form for konservatisme også at stikke snuden frem. Nu skal der gøres oprør imod ungdomsoprøret. Imod Christiania, fri sex, Roskilde festival, reformpædagogik, rundkreds, Tvind, socialisme og selvrealisering. I stedet skal de gamle dyder og den gamle moral genoprettes. Men den nye konservatisme er forklædt, for den vender sig i høj grad imod neoliberalismen. På overfladen handler det om at gøre sig fri af markedsgørelsen, af konkurrencestaten og kapitalismen. Men lige overfladen handler det om at gøre oprør imod ungdomsoprøret. De gamle ungdomsoprørere er nu forældre- og bedsteforældre, og de unge vender tilbage mod en fjern fortid, som var engang. Høflighed, kernefamilie, pligter og fællesskab skal nu være i højsædet.

DU GÅR UD I GADENATTENS SØVNIGE DISTRAKTION
OG ORDLØSE LYDE.
DU GÅR NED MED DIG SELV I HÅNDEN MEN VIL OP IGEN.
DU VIL OP TIL STJERNERNE
DE VIRKELIGE OG VIRKELIGHEDENS
OG FORTÆLLE HVEM DU ER.

DU ER EN REBEL.
DU VIL FORHINDRE BILER –
MEN DE KØRER VÆK.
DU VIL SKRIGE I BILKA –
MEN REKLAMESPEAKEREN OVERDØVER DIG.
DU VIL SPYTTE I GLISTRUPS FJÆS –
MEN DU SER HAM KUN I FJERNSYN.

Michael Strunge, fra Rebel

Farvel til ungdomsoprøret

I'm a real rebel with a cause (Nina Simone)

Jeg stifter første gang bekendtskab med BZ-bevægelsen den 12. april 1983. Vores hvidmalede fjernsyn sender Dagens TV-avis. Billederne er optaget langt fra min families parcelhus uden for Vejle. De viser en gruppe unge fra den besatte rugbrødsfabrik Rutana. De unge råber og skriger og kaster en toiletkumme i hovedet på politiet.

Jeg har aldrig set noget lignende. TV-avisen er ganske vist fyldt med reportager fra krig og konflikter over hele verden. Men at danske unge kaster en toiletkumme i hovedet på politiet. Og at de hyler og græder, fordi politiet står med hjelm og skjold. Det har jeg aldrig set før.

Jeg er kun knapt 11 år gammel den dag. Men de flimrende billeder af Bz'erne brænder sig for altid ind på nethinden. Og dagen efter er vi unger da heller ikke i tvivl. Sikke nogle bisser de politifolk. Vi er på de unges side. Det samme er vores lærere og pædagoger. Jeg har fået mig nogle nye helte.

Og så var det slet ikke helt nyt at se børn og unge i kamp med politiet. Heller ikke selv om man boede langt fra København. For mellem marts og maj 1980 rykkede politiet ind for at rydde Byggeren. Og det blev dækket af Danmarks Radio. Tænk at politiet ryddede en byggelegeplads. Jeg var ikke særligt gammel, og det gik over min forstand. Det var så gennemført uretfærdigt og uforståeligt. Og alle holdt med Byggeren. Selv helt i Vejle. Alle de langhårede pædagoger og lærere syntes, at det da var for galt. Og det gjorde vi unger også.

For verden så anderledes ud i begyndelsen af 1980'erne. Selv vi børn vidste, at verden var uretfærdig. Og fuld af konflikter. Børnebøgerne handlede om kampen mod de onde kapitalister og boligspekulanter. Vi så film på fritidshjemmet om børn, der gjorde oprør mod forældre og tyranniske skoleforstandere. I skolen havde vi temauger om arbejdsconflikter, den cubanske revolution og ligestilling. I børnehøjde handlede verden

stadig om sammenhold og fællesskab. Ikke mindst fordi vores børneverden blev påvirket af lærerne og pædagogerne – samt af Danmarks Radios B&U-afdeling, der flittigt rapporterede om virkeligheden set med datidens sociale briller.

Verden var konflikt med stort K. Det var midt under den kolde krig. TV-avisen kunne jævnlige fortælle om, hvordan det gik med våbenkapløbet mellem USA og Sovjetunionen. Europa var delt af jerntæppet mellem Øst og Vest. Og Brigatte Rosse og Rote Armee Fraktion fyldte medierne med aktioner imod storkapitalismen og det vestlige system.

På skolen blev der indrettet et beskyttelsesrum. Vi børn blev instrueret i, hvad vi skulle gøre, hvis der blev atomkrig. Og i dansktimerne fik vi læst højt af en malende beretning om en fiktiv familie, der forsøgte at klare sig efter at bomben var faldet. For falde det ville den jo nok. Når en af de gamle mænd trykkede på knappen. For gamle det var statslederne. Det kunne vi børn se på tv, når de sovjetiske ledere blev begravet for rullende kameraer blot for at blive erstattet af en ny oldsag.

Op igennem 1980'erne var bz'erne på alle måder min generations oprørere. Vi børn og unge fra Jylland kunne se dem på tv, når de lavede happenings med kulørte klat. Når de tonede frem på ungdoms-tv. Eller når de lavede ballade med politiet.

Bz'er blev jeg aldrig selv. Jeg kom fra Østjylland, og der var langt til Nørrebro. Jeg blev aldrig hverken militant eller venstreradikal. Og så var jeg jo alligevel en slags ungdomsoprører. Men det lå ligesom i tiden. At når man var ung, gjorde man oprør imod forældrenes generationer. Klædte sig anderledes og hørte rebelsk musik. Sådan var det at være ung i 1980'erne og 1990'erne. Helt indtil slutningen af 1990'erne, hvortidsånden langsomt begyndte at ændre sig. Jeg ændrede mig, men det samme gjorde kulturen og samfundet. Det var som om, at der begyndte at snige sig en begyndende kulde ind mellem sprækkerne. Og lige pludseligt en dag ændrede verden sig for alvor.

For mig kom det første tegn på en ændring allerede den 5. april 1994. På det tidspunkt var jeg bosat i Sydengland og havde en lille radio på mit værelse. Her kunne jeg en aften høre, at den amerikanske sanger Kurt Cobain havde begået selvmord. Skudt sig

selv en kugle for panden. Og han var bestemt ikke hvem som helst, denne Cobain. For min generation var han den store rockhelt. Nogle få år forinden havde bandet Nirvana væltet verden. Med sangen *Smells like teen-spirit*. Jeg havde hørt nummeret en aften i radioen og var blevet slået helt omkuld. Dagen efter opsøgte jeg den lokale pladebiks Drejeskiven i Vejle. Men de havde aldrig hørt om det amerikanske band Nirvana. Til gengæld ville de gerne bestille pladen hjem til mig. Og sådan fik jeg kendskab til Nirvana, inden at de brød igennem. For brød igennem det gjorde de. Så mange af os unge mænd pludselig gik rundt i Doctor Martens støvler og skovmandsskjorter. For grunge var måske den sidste store ungdomsbevægelse. Den allersidste krampetrækning af ungdomsoprøret. Som reelt sluttede på dette tidspunkt. Da Kurt Cobain døde i 1994. Da de autonome gik til angreb på politiet i København den 18. maj 1993 og afsluttede BZ-bevægelsens æra. For i stedet at blive til små autonome celler, der aldrig fik den opbakning i befolkningen, som bz'erne havde på mange måder havde haft.

Der et eller andet sted midt i 1990'erne sluttede ungdomsoprøret. For de unge begyndte langsomt at vende sig en anden vej. Velfærdsstaten begyndte at ebbe ud. Muren var allerede faldet i 1989, og socialismen og kommunismen var døde. Og den 11. september 2001 fik verden for alvor et helt nyt ansigt. Selv om vi ikke vidste det den dag. Jeg boede selv på Parkkollegiet i Aarhus og havde mit eget studievejlederkontor på det daværende Institut på Idéhistorie ved Aarhus Universitet. En dag mødte jeg lektor Jens-Erik på gangen, som fortalte, at et fly lige var fløjet ind i World Trade Center. Da jeg nåede tilbage til kollegiet, var alle folk samlet ude i køkkenet. Og lige mens vi stod og så på skærmen, fløj endnu et fly sgu ind i World Trade Center. Med et var verden ændret. Verdensordenen var ændret. Og kampen stod ikke længere mellem de unge og forældrenes normer.

Fynshav, 1992. Forfatteren er bagerst på billedet. Foto: Anne Holm

*You've got your mother in a whirl
She's not sure if you're a boy or a girl
Hey babe, your hair's alright
Hey babe, let's go out tonight
You like me, and I like it all
We like dancing and we look divine
You love bands when they're playing hard
You want more and you want it fast
They put you down, they say I'm wrong
You tacky thing, you put them on
Rebel Rebel, you've torn your dress
Rebel Rebel, your face is a mess
Rebel Rebel, how could they know?
Hot tramp, I love you so!*

David Bowie

Rock'n'roll er død

Rock is dead, rock is dead
Rock is dead, rock is dead
Talk to my friend, that's what he said
Is rock still around? No rock is dead
It's all over, rock and roll is dead (Tenacious D)

Rock around the Clock

Det er en efterårsdag i 1955. Han husker stadig begivenheden tydeligt. Den dag aflægger min farbror Leif som så mange gange tidligere et besøg i den lokale ungdomsklub i Silkeborg. Men netop denne dag skal besøget komme til at forandre hans liv for altid. Ud af ungdomsskolens højtalere lyder pludseligt "Rock around the Clock" med Bill Haley & His Comets. Min farbror har aldrig før hørt noget lignende. Leif ved med det samme, at hans verden aldrig vil blive den samme igen.

Det meste af 1950'erne var det jazzen, som var musikken for den ungdom, der havde fået mere fritid og hang ud i ungdomsklubber. Midt i 1950'erne begynder rock'n'roll imidlertid at vinde frem. Den var aggressiv, kropslig og støjende og borgerskabet og forældrene var nemme at provokere. I flere tilfælde blev politiet sendt ud koncerter med Otto Brandenburg, Peter Abrahamsen og Ib "Rock".

Sidste år er længe siden

Sidste år er længe siden. 1950'erne er endnu længere siden. I januar 2011 bliver rock'n'roll officielt erklæret død i en række artikler i den britiske avis The Guardian (Leith 2011; Topping 2011; Robinson 2011). Erklæringens baggrund er, at den britiske top 100 over de bedst sælgende singler i 2010 kun involverer 3 guitarbaserede sange.

Rock'n'roll har reelt været død meget længe. At rock'n'roll er forsvundet fra hitlisterne er blot et synligt symptom på dens bortgang.

Rock'n'roll bar aldrig kun er en bestemt musikalsk kunstform. I stedet rock'n'roll en kulturel og eksistentiel idé, en særlig livsform, som var båret af en bestemt livsindstilling. Det er som sådan, at rock'n'roll har fungeret som en kulturbærende og livsforandrende kraft i den vestlige verden i perioden fra 1950'erne til 1990'erne. At rock'n'roll er død er derfor heller ikke nogen uvæsentlig begivenhed. Det er derimod en begivenhed, som har stor betydning.

Det nye jazz

Hvorfor har det betydning, at rock'n'roll er død? Fordi musikstilen mere end noget andet var en livsform, der var med til at legemliggøre ungdomsoprøret. Der havde næppe været noget ungdomsoprør uden den aggressive og kropslige rockmusik. Og igennem 1960'erne havde mange faktisk en tro på, at rockmusikken kunne forandre verden. Hvilket den jo for så vidt også gjorde i flere årtier. Ikke bare for den enkelte men for hele samfundet. Elvis Presley og den amerikanske rock'n'roll forandrede totalt det amerikanske samfund. The Beatles og den britiske beatmusik forandrede totalt det engelske samfund. Og i årtier var intet længere det samme. Der var noget inciterende, rebelsk og seksuelt over rockmusikken, som fik unge mennesker til at gå amok og kyle deres forældres normer og værdier ud. Gå i kamp med politiet og splitte det konventionelle samfund ad. For rock'n'roll blev en hel åndelig bevægelse, der i efterkrigstiden, hvor anden verdenskrig havde stillet spørgsmålstegn ved Gud og alt andet. De unge fik deres egen åndelige bevægelse, som havde dens egne præster og kirker. Sex-drugs-and-rock-n-roll blev en dionysisk modstand imod alt det stive, pæne og småborgerlige. Og imod den fascisme og nazisme, som havde farvet 1930'erne og 1940'erne sorte. Så det er noget af et paradoks, at nazisterne senere tog rockmusikken så godt til sig. Og omkring krigen var det da også jazzen og ikke rockmusikken, der var modstanderen.

I dag er rock'n'roll blevet den ny jazz. En musikstil for midaldrende og ældre mænd, der dyrker deres musik blandt ligesindede, mens deres børn griner af dem. For tiden er til teknisk og feminin popmusik, der er pæn, poleret og overfladisk. Ligesom at kulturen er blevet pæn, poleret og overfladisk igen. Lige som den var. Før rock'n'roll væltede verden og forandrede alting. For tidens ungdomsoprør er mere end noget andet et oprør imod ungdomsoprøret. Imod det kropslige, det frisindede, det revolutionære og anti-borgerlige.

The only evidence to the contrary was the mute protest in your own bones, the instinctive feeling that the conditions you lived in were intolerable and that at some other time they must have been different (George Orwell, 1984).

(Foto: Hypnoart)

Den sidste rock'n'roller

GG Allin is an entertainer with a message to a sick society. He makes us look at it for what we really are. The human is just another animal who is able to speak out freely, to express himself clearly. Make no mistake about it, behind what he does is a brain (John Wayne Gacy)

If I wasn't a musician, I would be a serial killer (G. G. Allin)

My mind's a machine gun, my body's the bullets and the audience is the target (G. G. Allin)

Det er svært at sige, præcist hvornår det skete. Hvornår rock'n'roll døde. Men et eller andet sted i 1990'erne er et godt bud.

Grunge-bølgen var måske et af de allersidste udtryk for ungdomsoprøret. I begyndelsen af 1990'erne, væltede den rå musik ud fra Seattle, og unge i hele vesten begyndte at gå i skovmandsskjorte og lade håret gro. Lige indtil den amerikanske musiker Kurt Cobain skød sig selv en kugle for panden den 4. april 1994. Jeg husker selv dagen, da nyhederne meldte det i radioen. Cobain var måske den sidste helt store rock'n'roller, og i årene efter begyndte rockmusikken at dø helt ud. Jovist, Rolling Stones og Black Sabbath spillede videre, men som gammelmandsmusik for mænd over de 40 med kone, børn og friværddi i huset.

Cobain var nu langt fra den mest radikale oprører på musikscenen. Året forinden døde G. G. Allin, der var blevet døbt Jesus Christ Allin. Og ligesom at husbesætterbevægelsen var kulminationen på det sociale og politiske ungdomsoprør var Cobain og Allin en slags kulmination på det musikalske. Musikken blev ganske vist vildere og vildere i årene efter, men blackmetal var musik for en lille skare, mens punk og grunge var en langt bredere bevægelse.

Rock'n'roll has to be destroyed and rebuilt in my name if it's ever gonna accomplish anything (G. G. Allin)

I don't have any influences, any heroes, it's just me (G. G. Allin)

(G. G. Allin, fotos fra The Mehr)

Allin blev kendt for en ekstreme sceneoptræden, hvor han onanerede på scenen og smurte lort og blod ud over sig selv og publikum. Allin forstod sig selv som en dødsforagtende rock'n'roll-terrorist, der ville ryste det borgerlige samfund. En slags punk-anti-krist. Han ville gøre rockmusikken farlig igen. Rock'n'roll skulle være et oprør, der kunne forstyrre samfundet.

Allins musikalske talent var til at overse, og han fik aldrig noget nær samme popularitet som Cobain. Men de døde med mindre end et års mellemrum, og rockmusikken døde i realiteten sammen med dem. Det var dog først omkring 2010, at flere medier begyndte at erklære rock'n'roll for officielt død.

**Verden bliver ikke forandret af professorer
eller politikere bag et tykt skrivebord...
den bliver forandret af drømmerne, de
anderledes, de radikale og de utilpassede**

- Anonym

Foto: Engin Akyurt

*We don't need no education
We don't need no thought control
No dark sarcasm in the classroom
Teachers leave them kids alone
Hey!*

*Teacher, leave us kids alone!
All in all you're just another brick in the wall
All in all you're just another brick in the wall*

- Pink Floyd, Another Brick in the Wall, part 1

*The youth rebellion is a worldwide
phenomenon that has not been seen before in
history. I do not believe they will calm down ad
be ad execs at thirty as the Establishment
would like us to believe*

- William Burroughs

Efter den væbnede kamp

The strategic adversary is fascism... the fascism in us all, in our heads and in our everyday behavior, the fascism that causes us to love power, to desire the very thing that dominates and exploits us (Michel Foucault)

Rote Armee Fraktion (RAF) blev grundlagt i Vesttyskland i 1970. Selve navnet udtrykker, at gruppen var en venstreorienteret by guerillagruppe. Uden dermed at afpolitisere RAF, var gruppen dog først og fremmest en udløber af ungdomsoprøret. På den måde havde gruppen måske i virkeligheden lige så meget – eller mere – til fælles med hippierne, swingpjatterne og beatnikkerne end med mange traditionelle grupperinger på venstrefløj.

RAF opfattede sig selv som en modstand imod det fascistoide samfund. Her pegede de ikke alene på vesttyskernes mangelfulde opgør med deres nazistiske fortid. Forældre- og bedsteforældrenes generation fortiede nærmest tiden før og under anden verdenskrig. Og mange tidligere topnazister havde fået fremtrædende poster i den nye forbundsrepublik. RAF vendte sig også imod den almindelige konformitet og fremmedgørelse i det tyske samfund. Det fascistoide blev i lige så høj grad brugt som et kampord imod småborgerligheden (Matussek, 2009). Det kapitalistiske diktatur, den borgerlige stat og den almindelige småborgerlighed var alle sammen udtryk for en generel fascistisk tendens i det vesttyske samfund.

Sitzt nicht auf dem hausdurchsuchten Sofa herum und zählst die Lieben, wie kleinkarierte Krämerselen (RAF, 1996, s. 6)

Vietnamkrigen viste, at verden var i brand. RAF vendte sig imod passiviteten. Ikke bare imod den almindelige passivitet i samfundet men også imod akademikernes og de intellektuelles tendens til bare at tale uden at handle. Hvis man bare talte om tingene, var man lige vidt.

For at forstå radikaliseringsen blandt de unge er det altså vigtigt at gå lidt bag de politiske paroler. RAF var ganske vist en politisk bevægelse, men gruppen var lige så meget en kamp imod den eksistentielle undertrykkelse i de borgerlige samfund. Efterkrigstiden havde bragt øget materiel velstand for flertallet, men samfundet var stadig præget af en stor ensretning. Som den tyske filosof Herbert Marcuse også påpegede, fik kapitalismen folk til at tænke, føle og handle ens. Et helt samfund gik i søvne, og borgerne forholdt sig hverken kritisk til deres eget liv, til samfundet de levede i, eller til verden omkring dem. Småborgerligheden var som bevidstløs, og de unge aktivister forsøgte at finde en anden mening med tilværelsen. Hvis vi ikke tager dette forhold i betragtning, kan vi få svært ved at forstå, hvorfor unge mennesker fra middelklassen begav sig ind i en væbnet kamp imod samfundet i 1970'erne. RAF var en del af selve ungdomsoprøret og var udtryk for en eksistentiel bevægelse, der forsøgte at vække samfundet. Forsøgte at finde en vej ud af det, som de unge opfattede som fremmedgørelse, konformitet og normalisering.

RAF måtte opgive sit forehavende i 1998. I en erkendelse af at den væbnede kamp havde været urealistisk og havde slået fejl. Den krigeriske strategi havde ikke været den rigtige. Men problemet var for så vidt stadig til stede. Nu var ungdomsoprøret forbi, og neoliberalismen havde sat en anden og ikke mindre undertrykkende dagsorden for samfundet.

Es ist mehr als deutlich, daß die gegenwärtige Entwicklungsstufe des Systems für den überwältigenden Teil der Menschheit weitere soziale und existenzielle Härten bringt. Für die Mehrheit auf der Welt bedeutet Neoliberalismus eine neue Dimension der Bedrohung ihres Lebens (RAF, 1998)

Den eksistentielle undertrykkelse var altså stadig til stede og nu i en ny og mere gennemtrængende form. Den politiske økonomi havde gjort folk bevidstløse på en endnu mere effektiv måde, og der var stadig brug for nogle til at vække borgerne fra deres døs.

Die RAF stand immer im Widerspruch zu den Bewußtseinsmentalitäten eines Großteils dieser Gesellschaft. Das ist ein notwendiges Moment des Befreiungsprozesses, denn

nicht nur die Verhältnisse sind reaktionär, sondern die Verhältnisse produzieren das Reaktionäre in den Menschen, das ihre Fähigkeit zur Befreiung immer wieder neu unterdrückt. Ohne Zweifel ist es existenziell, Rassismus und jeglicher Form von Unterdrückung entschieden entgegenzutreten und sie zu bekämpfen. Befreiungsentwürfe der Zukunft werden sich aber auch daran messen lassen müssen, einen Schlüssel zu dem reaktionär eingeschlossenen Bewußtsein zu finden und das Bedürfnis nach Emanzipation und Befreiung zu wecken (RAF, 1998)

RAF havde bare ikke været de rigtige til at stå for den opgave. Terrorisme havde altså IKKE været den rigtige løsning. Og sådan uddøde den venstreradikale europæiske terrorisme sammen med ungdomsoprøret i 1990'erne. Men en ny generation af unge flygtninge og indvandrere skulle stå klar til at overtage den kamp imod det, som de opfattede som de kapitalistiske samfunds eksistentielle undertrykkelse og åndløshed. Og måske handler den kamp også mindst lige så meget om at finde en mening i et samfund, de opfatter som meningsløst, som om religiøse og politiske idéer.

Venstreradikalt arkiv gemmer drømmene og fællesskabet

Ungdomshus-, BZ- og Autonomibevægelsen lancerer i 2013 deres eget arkiv, som dokumenterer politiske og kreative aktiviteter fra 1980 og frem. Arkivet skal fortælle en anden historie end mediernes. Alligevel antyder arkivet kun fællesskabet og drømmene, som har været aktivisternes drivkraft.

Stormen raser i det vintermørke Nordvest kvarter. Iskolde vindstød truer med at knække de spinkle træer omkring Dortheavej og rusker heftigt i den halvåbne dør på det grafittiklædte Ungdomshus. "Copenhagen cancer city kill", lyder stereoanlæggets flænsende punknummer fra Sods på vejen ind til spillestedet Dödsmaskinen i stueetagen. Diasbilleder af maskerede bz'ere i kedeldragter og sorte styrthjelme flimrer på scenelærredet bagerst i det sortmalede lokale. Den tidligere aktivist Hanse tager imod foran scenen med et mildt udtryk bag brillerne under den kommunefarvede sideskilning.

"Der er pindemadder og sodavand", smiler den midaldrende mand iført rød bluse og lysebrune lærredsbukser og forklarer, at han ikke vil gengives med efternavn men gerne som 'Hanse'.

Drømmen om en anden vej

Hanse har været med til at arrangere aftenens fernisering af den radikale venstrefløjs digitale historiske arkiv. Medierne og historikerne fokuserer på optøjer og kampe med

politiet. En gruppe af de oprindelige aktivister har derfor samlet bevægelsens mange udtryk i film, musik, fotos, publikationer, plakater, løbesedler, bannere, kunst og vægmalerier. Målet er først og fremmest, at nuværende aktivister skal kunne se sig selv som del af en anden historie. Den om hverdagslivet i de besatte huse, demonstrationerne og aktionerne fra 1980 og frem til i dag. For at lære af erfaringerne.

Hanse sætter på kanten af en vakkelvorn bænk foran diasshowet og peger ivrigt på billederne fra "dengang". Hanse mener alligevel, at arkivet kun viser overfladen og ikke fortæller, hvorfor folk var med og blev så længe. Om drømmene og fællesskabet.

"Vi ville så mange ting dengang", fortæller Hanse med et intenst blik i øjnene.

Magnet for udsatte unge

Réne Karpantschhof forsker i politiske yderfløje og er selv tidligere aktivist. Han opfatter bevægelsen som den sidste udløber af ungdomsoprøret. En broget flok af unge fra alle samfundslag bliver fra starten af 1980'erne forenet omkring kampen for et ungdomshus og en alternativ måde at leve på. Nytteløse bestræbelser på at forhandle med myndighederne fører til en dramatisk udvikling med besættelser og konfrontationer med politiet. Et stort fællesskab skabes indadtil.

Dödsmaskinens højtalere udsender Sebastians sang *Du er ikke alene*. Hanse forklarer, at bevægelsen har været samlingspunkt for søgende og anderledes unge. De finder mening og tilhørsforhold i fællesskabet. Flere aktivister har brugt de fælles kreative og politiske aktiviteter som springbræt til karrierer i kunst, medier og politik. Hanse hjælper børnehjemsbørn. Læreren Bo har ivrigt styret diasshowet, men nu slår den tidligere bz'er i 50'erne sig ned hos Hanse.

”Ungdomshuset er en utroligt billig måde for Københavns Kommune at løse en masse problemer på, fordi vi tager os af alle de unge, som er utilpassede. Vi passer på hinanden her”, smiler den glatragede Bo.

Old School BZ i nyt hus

Generationen af nye aktivister har taget over efter åbningen af Ungdomshuset på Dortheavej 18. oktober 2008. Yoga, folkekøkken og koncerter udgør nogle af husets aktiviteter. Arkivet skal løbende opdateres for at dokumentere det hele. Gamle generationer byder også ind. Som i aften. Tidligere på året samledes hundredvis af de oprindelige aktivister til *Old School BZ fest*.

Diasshowet er forbi. Musikken stopper. Bo og Hanse stiller sig op for at præsentere aftenens film *BZ 'at*. Grupperne af sortklædte unge ved de slidte træborde bliver helt stille og lytter intenst. Bz'erne beretter malende om de 9 dage bag barrikaderne i Ryesgade i september 1986. Bo og Hanse fortæller, at de er her, fordi de savner fællesskabet fra dengang. Hvad betyder de nu?

”Det er så vigtigt for os at kende deres historie, for den er også vores”, smiler den lyshårede og piercede Juliane Eskildsen i baren efter filmen.

Fra direkte aktion til stilstand

René Karpantschhof mener ikke, at bevægelsen har forandret samfundet af i dag. Selv om kampene med politiet har fået en plads i historiebøgerne. BZ styrkede dog en tradition for direkte aktion og holdt længe liv i forestillingen om, at der er muligt at bryde alle grænser. En livsindstilling om, at man kan gøre lige hvad, man vil og ikke skal

underlægge sig uretfærdige forhold. Karpantschov vurderer, at det syn har svære vilkår i dag. Den radikale venstrefløj befinder sig i et historisk dødvande og mangler tilslutning trods voksende liberalisme.

Ferniseringen er forbi. Bo taler med nysgerrige unge, mens Pink Floyds *The Wall* spiller. Hanse mener, at de unge mangler en ydre fjende.

Hvad har bevægelsen betydet for de gamle aktivisters tilværelse?

”For mange er det det vigtigste. For mig har det været det vigtigste”, erklærer Hanse som afsked.

(Afsnittet er den oprindelige udgave af en artikel, der blev trykt i en om redigeret form i det nu nedlagte online-tidsskrift Modtryk)

*They laugh at me because I'm different; I
laugh at them because they're all the same*

— Kurt Cobain

*Don't ask us to attend
Cause we're not all there
Oh don't pretend 'cause I don't care
I don't believe illusions 'cause too much is real
So stop your cheap comment
Cause we know what we feel*

*Oh we're so pretty
Oh so pretty
We're vacant
Oh we're so pretty
Oh so pretty
A-vacant*

— Sex Pistols, Pretty vacant

Interview med Hanse

Den 5. december møder jeg Hanse. Det navn vil han helst kaldes ved. Selv om han i virkeligheden har et andet navn. Hanse er gammel bz'er. Har været med i inderkernen af bz, helt fra starten og op igennem 1980'erne. Han viser sig at være et ualmindeligt sympatisk og meget venligt og imødekommende menneske. Med en meget menneskelig historie.

Interviewet foregår til aftenens fernisering for arkivet for BZ-, Ungdomshus- og Autonomibevægelsen. Stedet er Ungdomshuset på Dortheavej i Københavns Nordvestkvarter. Det følgende er et uddrag fra interviewet.

—

Anders: Hvad er din tilknytning til bevægelsen?

Hanse: Jamen, jeg var med, da det startede i '81. Da startede det med initiativgruppen for et ungdomshus. Det var folk fra Det fri gymnasium og nogle fra SUK, der startede det. Der boede jeg ude på Christiania. Der var nogle fra Christiania, der gik med i det, der havde været med i Børnemagt. Jeg var sådan for ung, og mange af dem jeg kendte på Christiania var noget ældre. Det var en del af en international bevægelse. Det var meget større i andre lande. Så gik jeg med, og så tog det ene det andet, og så boede jeg besat i mange år. Så var jeg med til at lave ting mod Apartheid og ting i slutningen af 80'erne. Så droppede jeg ud af det i starten af 90'erne. Der var jeg kørt ned både fysisk og psykisk. Efter det så ændrede jeg mit liv og har fået det godt. Jeg havde det egentlig ikke godt. Nu er jeg så begyndt at lave noget med nogle folk igen, som det her, og vi lavede en stor fest med enormt mange herude. Det var tunnelfesten. Det var første gang at så mange var samlet siden 80'erne. En kæmpe succes. I hvert fald 8-900 folk. Så prøver vi at køre videre, det her det er lidt en del af det. Det er meget fællesskabet, jeg kommer for. Jeg kender mange, der ikke har det godt.

Anders: Hvad har du været med til i forbindelse med det her projekt?

Hanse: At invitere folk og sprede det ud og gøre det muligt det her. Så var det min ide, at vi skulle se den her film om Ryesgade, besat 9 dage bag barrikaderne. Jeg var herude med nogle diasshow, da vi startede, og det var en kæmpe succes. Der var helt fyldt i det her lokale. Jeg fik at vide, at folk var enormt vilde med det. Så tænkte vi, at vi skulle genoptage successen, og så vil vi vise Byggerfilmen. Og Peter, der har lavet mange film, har vi spurgt om han ikke skulle komme herud. Men meget det handler jo om at få nogen herud, fordi ungdomshuset ligger lidt langt ude. Det er et fint sted, men det ligger lidt langt ude. Der er mange, der ikke lige kigger forbi. Nu kan du se at nogen ringede, og det er fordi, det stormede. Der er en del, der har meldt afbud, som ellers 100% ville komme, fordi de bor ude i Valby eller Sydhavnen. Det med stormen har vi lidt imod os, men det skal nok blive fint nok alligevel.

Anders: Hvad er det sjove ved at lave sådan nogle ting?

Hanse: Det er sjovt at mødes med gamle venner og få snakket om ting. Jeg kender mange, som jeg kontakter. Det er simpelthen en måde at mærke det fællesskab fra dengang. Jeg laver i dag alt sådan noget med mishandlede børnehjemsbørn, og der er en hel masse folk, der har det psykisk dårligt. Og det her miljø var en magnet for sådan nogle folk, fordi det var et sted at bo, og der var fest, og der var gang i den. Det gælder for Ungdomshuset og Christiania og sådan nogle steder. Mange havde en enorm vrede over svigt i deres liv, som de så kørte over på systemet. Det er meget naturligt, at vi kender folk, der ikke har det så godt. Der er også mange, der har fået karriere. Mange er blevet journalister, eller også er de ved at blive det. Og så det er sådan en måde at give lidt tilbage til Ungeren. Jeg følte mig meget ensom, og jeg kendte enormt mange. Det virker terapeutisk for mig at lave det her. Jeg gør det, fordi at jeg får det bedre af det. Og fordi det er sjovt. Får nogle nye venner og snakker med nogen af dem, der laver noget

og finder ud af ting. Det var det, jeg tænkte dengang. Jeg har mødt nogle søde unge mennesker. Og god mad, det er bedre end jeg husker, og det er mærkeligt at vi har været så mange, og mange har lavet socialt arbejde og vi kunne lave noget positivt for dem. Det er der nogle få, der gør i samfundet, de fleste flyder bare med. Der er nogle der har det dårligt og er i behandling.

Anders: Hvordan kan det her fællesskab være med til at hjælpe dem, der har det dårligt?

Hanse: Hvis vi holder en fest, så inviterer vi dem, vi egentlig godt ved har det svært, ud og sige hej. På den måde, det bliver de glade for, og de møder nogle andre i det miljø. Jeg havde inviteret nogle, der var psykisk syge, en jeg mødte på en cafe, og vedkommende var nødt til at komme. Det er sådan nogle ting, der er vigtigt for dem, og vi opfordrer folk til det. Der er også nogle folk i miljøet, der er gået i behandling for alkohol og stoffer, og nogle af dem hjælper andre. Der har været nogle indsamlinger til at få folk afvænnet herude, fordi du kan ikke komme på afvænnings, lige når du skal. Så der sker sådan nogle ting, som vi kan opnå, når vi er et fællesskab. Vi mente jo alt muligt dengang ikke, det kan vi ikke i dag. Vi kan ikke rende rundt som unge og grave tunneler, jeg har en dårlig krop. Der var altid fest og ballade og fest og aktioner, der var meget med kærester. Der skete altid noget. Fester og gang i den. Det liv kan vi ikke leve mere, det er der ingen, der gider. Det kommer ikke igen, de gode gamle dage. Der var nogen der kom til tunnelfesten, som havde det svært med andre, fordi ting fra dengang, og de var nervøse, fordi de var gået fra Ryesgade. Det havde de det stadig dårligt over. Det var over 25 år siden. Der var mange, der ikke vidste det, så lykkes det næste gang. Der var mange, der blev kærester efter festen, så det har da betydet noget.

Anders: Hvad var det bedste ved dengang?

Hanse: Det var det fællesskab, der var. Der var en masse kærester og fest. Jeg havde en masse drømme om alle de der politiske ting. Jeg havde meget omkring Sydafrika, det var noget jeg havde tænkt på siden '76 og Soweto massakren. Det kunne jeg gøre i det miljø. Så havde vi en masse aktioner med det. Det var enormt fedt, men det var enormt hårdt og kaotisk og masser af kaotiske mennesker. Det var jeg selv også en del af. Jeg var på børnehjem og blev mishandlet. Så det var en måde at blive fri på. Men det var et meget hårdt miljø og i mange år prøvede jeg at brude med det, men det var svært, for det var hele min identitet.

Anders: Hvordan var det et hårdt miljø?

Hanse: Jamen, der var altid ballade med politiet, de skulle altid ud og tjekke nogle aktioner op, der var på kant med loven i alle mulige retninger. Nogle gange var der ballade med nogle grønjakker, og der var ballade med rockere. Jeg havde brug for at lave noget andet og slappe af. Jeg fortryder det ikke, men jeg var på vej ud i mange år og jeg skulle have stoppet. Men så fik jeg de ekstra venner, og så skete der det. Det er jo sket, så jeg kan jo ikke spole tilbage. Jeg kan have det godt, med det der var, og det er også derfor, at jeg kommer i aften og laver det her, for at have det godt med fortiden.

Anders: Hvordan er det at vende tilbage?

Hanse: I mange år jeg orkede ikke at komme på Jagtvej. I mange, mange år. Jeg brød mig ikke om det. Nogle af de gode venskaber, lige få styr på dem og få vendt alle de følelser, der var. Mange af os er venner for livet, og mange af dem kender jeg godt, og flere har jeg været kærester med. I starten var det jo meget fredeligt, flere var hippier, der var malede i ansigtet. De forsvandt. Og det er jo ærgerligt i dag, og alle de der, der var meget fredelige, dem prøver vi jo at få igen, og vi bliver ligesom venner igen. Og med dem som var tæt på os, med punkerne og lave noget igen.

Anders: Hvordan oplever du stedet herude i dag?

Hanse: Jeg har ikke været her så meget. Men det er da meget godt, de gange jeg har været her. Ikke så sumpet, som Jagtvej var til sidst. Nogle af rummene er bedre end de var på Jagtvej. Bedre køkken og bogcafeen er god. Der er et miljø omkring det og det virker jo meget godt. Men der er nogle af de samme problematikker herude, at det er lidt esoterisk, at de holder enormt høj på nogle principper. Men i længden, der er det måske hash, der er problemet.

Anders: Hvorfor er sådan et miljø vigtigt i dag?

Hanse: Det er et sted for de der udsatte unge, dem som var de mærkelige i skolen og som har nogle andre idéer. Her er hygge og få noget god mad. Og nogle kan lære at lave koncerter, lige som jeg lavede i Alotria. Der er mange der kan lære det og lave en karriere på det. Der er mange, der føler sig ensomme, ligesom vi gjorde, og havde det svært og søgte noget andet end det der pæne liv, der går op i overflade og tv og sådan noget. Der skal også være plads til dem. Jeg er positivt overrasket. Jeg kan mange gange tænke, at det er svært at køre det videre, fordi det er frivillig arbejdskraft. At køre et folkekøkken det er jo ligesom at køre en restaurant. Der kan komme 80-100 mennesker. Det var der for et par uger siden. Og nogle af dem kan jo løbe ind i at folk havde det svært og at folk blev lidt åndssvage og så i længden så gider folk jo ikke og så på den måde er det svært. Jeg var ude og holde foredrag, fordi der er noget, der hedder badeklubben, som inviterede mig herud, og der sagde jeg også, at de skulle tænke over det at være gode til at få folk ind. Der er mange af de nye, der har det svært, og det var de opmærksomme på. Sådan noget kører i bølger. Sådan var det også på Jagtvej. I slutningen af 80'erne var der også nogle få der kørte det, og så skal folk noget andet og de får børn, og det er vigtigt at få nye ind. Jagtvej er der også mange, der har

lært noget af, lave lyd og tv og alt muligt ikke. Det er da sjovt det her, det ligner det gamle.

Anders: Hvad håber du for det nye sted?

Hanse: Jamen jeg håber, at det kører godt, at de lærer af de gamle fejl, at de bliver gode til at tage sig af de svage og bliver gode til at få nye folk ind. At de støtter mere nu. Jeg lærte af det, at hvis jeg skal ændre noget, så skal jeg ændre mig selv først. Det er også det jeg lærte af det her miljø, og nu kan jeg lave det med de her børnehjemsbørn.

Anders: Hvad er det du laver med de børn?

Hanse: Vi hjælper med en retssag og så prøver jeg at skrive en artikel til Information om det og snakke med Skt. Nicolaitjenesten om de vidst noget. Sådan nogle ting. Det kan jeg lave, fordi jeg har gjort noget ved mit liv. Det ender det altid med i de her miljøer, der er mange, der har det svært og sådan nogle ting. Mange lavede noget, og i virkeligheden var det andre ting, der var vigtige.

Anders: Hvad har bevægelsen betydet for jeres tilværelse, jer der var med?

Hanse: For mange har det været det vigtigste i livet. For mig er det det vigtigste. Det er også derfor, at jeg er her i dag.

Anders: Hvordan ser det ud med bevægelsen i dag?

Hanse: Den er ikke så stor, som den har været. Det er som om, at bevægelsen virker bedst, når der er en klar ydre fjende at stå sammen imod.

Anders: Hvem er den ydre fjende i dag?

Hanse: Det er som om, at der ikke er så klar en ydre fjende i dag, og det er måske derfor, at bevægelsen ikke er så stor lige nu. Da Ungdomshuset skulle ryddes, opstod der en

stor tilslutning, og da Ungdomshuset var blevet ryddet, var der mange som støttede op om at protestere. Men nu har vi fået det her hus, og så er der blevet mere stille.

Anders: Hvorfor er det vigtigt med et arkiv for bevægelsen?

Hanse: Det skal du mest spørge Bo om. Det er ham, der har lavet det. Jeg har mest været med til at arrangere det og finde frem til folk. Det handler meget om fællesskabet. Men det er mest for at give det videre til de nye. Sådant at de har historien og kan bruge den til noget. Der er også nogle, der har talt om at skrive bøger, men det er jeg ikke med i. Der er nogle af de gamle, som ikke er interesserede i at lave noget og dukke op til arrangementerne. Det er jeg lidt skuffet over. Men det der arkiv, det dækker jo kun overfladen. Det fortæller ikke hvorfor folk var med og blev så længe i det.

Skriftet er tilegnet
Hanse, Bo, Robert og René
&
Leif

Referencer

- Aust, Stefan (2008). *Rote Armee Fraktion*. København: Lindhardt og Ringhof
- Been, Eric (2011). 10 Years After the White Stripes 'Saved' It, Rock Is Again in Crisis, *The Atlantic*, 5. July
- Bowie, David (1974). *Diamond Dogs*. RCA
- Crossfield, Corey (2011). *How Technology killed Rock and Roll*,
www.musicthinktank.com
- De autonome* (1994). Autonomt Forlag
- Dræby, Anders (2017). Besat af BZ. *Slagmark – Tidsskrift for Idéhistorie*, nr. 75
- Dræby, Anders (2017). *Normalitetens filosofi og idéhistorie. George Canguilhem og Michel Foucault*. Aarhus: The State and University Library
- Du Bois, W. E. B. (1903). *The Souls of Black Folk*, CHICAGO: A.C. McCLURG & CO.
- Foulkes, Julia L. (2002). *Modern bodies. Dance and American Modernism from Martha Graham to Alvin Ailey*, US: University of North Carolina Press
- Journow, Leon (2005). *Da anmelderne tog fejl: Sønderby forargede anmelderne*, Kristeligt Dagblad, 25.6
- Jensen, Johannes V. (1906). Dagbladet Politiken 27.10
- Jensen, Hans Siggaard et al (red.) (2006). *Tankens magt I-III*, Kbh.: L&R
- Karpantschov, René og Martin Lindblom (2009). *Kampen om ungdomshuset. Studier i et oprør*, København: L&R
- Kirgiss, Crystal (2004). *Jazz*, US: Smart Apple Media

Knudsen, Peter Øvig (2016). *BZ - et familiedrama*. København: Gyldendal

Leith, Sam (2011). So rock's dead? Oh well, it was always the David Brent of musical genres, *The Guardian*, 16. January

Lennon, John (1997). *The Lyrics of John Lennon*. Music Sales+ Corporation

Marcuse, Herbert (2002). *One-dimensional Man*. London: Routledge

Matussek, Matthias (2009). Als wir jung und schön waren. S. Fischer Verlag

Meinhof, Ulrike (1968). Vom Protest zum Widerstand. *Konkret* 5/1968

Orwell, George (2004). *1984*. London: Penguin

Pink Floyd (1979). *The Wall*. Harvest, EMI

Rix, Lars (2012). *Edderkoppen*, Kbh.: L&R

RAF (1997). *Rote Armee Fraktion. Texte und Materialien zur Geschichte der RAF*. ID-Verlag

RAF (1998). *RAF-Auflösungserklärung*. www.rafinfo.de

Robinson, Peter (2011). Is rock'n'roll finally dead? *The Guardian*, 11. January

Sartre, Jean-Paul (2005 [1946]). *Eksistentialisme er en humanisme*, Kbh.: Gyldendal

Sex Pistols (1977). *Never Mind the Bollocks Here's the Sex Pistols*. Virgin

Strunge, Michael (2004). *Samlede Strunge*. København: Borgen

⊘ Sønderby, Knud (2002). *Midt i en jazztid*, Dansk Lærerforeningen

Sørensen, Anders Dræby (2014). Nyt digitalt arkiv fortæller de venstreradikales historie, *Modkraft*, 21. januar 2014

Topping, Alexandra (2011). RIP rock'n'roll? Professor of pop reads the last rites, *The Guardian*, 10. January

Whitaker, David (2012). Rock 'n' Roll Is Dead? Again? *Pop Matters*, 31. May

Wiedemann, Eric (1925). *DENNE BANDE FRÆKKE SORTE SLUBBERTER. Sam Wooding i København, 1925*. www.dvm.nu